

सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास तथा सेवा व्यवस्था (नियमित र व्यवस्थित)
गर्ने ऐन, २०७५

प्रस्तावना: नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण हुने पूर्वाधार सहज आवागमन योग्य बनाउन, भवन निर्माण, बस्ती विकास तथा शहरी योजनालाई व्यवस्थित बनाउन, जलस्रोत तथा खानेपानीको दिगो व्यवस्थापन गर्न, सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माणमा निजी क्षेत्रलाई सहभागी गराउँदै वातावरण अनुकूल विकास कार्यलाई नगरपालिकाको कार्यपद्धतिको रूपमा स्थापित गर्न, प्रभावकारी अनुगमन व्यवस्थासहितको शहरी सेवालाई विधिसम्मत तथा गुणस्तरयुक्त बनाउन बाञ्छनीय भएकोले नेपालको संविधानको धारा २२६ र स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ बमोजिम सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको दोस्रो नगरसभाले यो ऐन बनाएको छ ।

परिच्छेद १

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ : (१) यस ऐनको नाम “सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास तथा सेवा व्यवस्था (नियमित र व्यवस्थित) गर्ने ऐन, २०७५” रहेको छ ।
(२) यो ऐन नगर राजपत्रमा प्रकाशित भएको मितिबाट नगरक्षेत्रभित्र तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।
२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऐनमा :-
  - (क) “कार्यपालिका” भन्नाले सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको नगर कार्यपालिकालाई सम्झनुपर्छ ।
  - (ख) “खोला तथा खोल्सी” भन्नाले सार्वजनिक रूपमा नियमित तथा वर्षायाममा पानी बग्ने स्थानलाई सम्झनुपर्छ ।
  - (ग) “गोरेटो बाटो ” भन्नाले परम्परागत रूपमा प्रयोग गर्ने नक्शामा भएको बाटो र परम्परागत रूपमा हिड्ने गरिएको तर नक्सामा नभएका गोरेटो बाटो समेतलाई सम्झनुपर्छ ।
  - (घ) “चक्रप ” भन्नाले नगरलाई परिक्रमा (रिडरोड) हुने गरी निर्माण हुने सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
  - (ङ) “जलस्रोत” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्र भित्रको भू-सतहमा वा भूमिगत वा अन्य जुनसुकै अवस्थामा रहेको पानी सम्झनुपर्छ ।
  - (च) “टोलस्तरीय सडक” भन्नाले ० कि.मि. देखि १ कि.मि. सम्मको सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
  - (छ) “तोकिएको वा तोकिए बमोजिम” भन्नाले यस ऐन बमोजिम बनेको नियमावलीमा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनुपर्छ ।

- (ज) “धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रको सडक” भन्नाले मूल सडकदेखि धार्मिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्रसम्मको पहुच मार्गलाई सम्झनुपर्छ ।
- (झ) “नगरस्तरीय सडक” भन्नाले नगरपालिका र अन्य स्थानीय तहलाई जोड्ने सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ञ) “पूर्वाधार सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति” भन्नाले दफा २१ बमोजिमको पूर्वाधार सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समिति सम्झनुपर्छ ।
- (ट) “प्रमुख” भन्नाले सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको नगर प्रमुखलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ठ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले सोलुदूधकुण्ड नगरपालिकाको प्रमुख प्रशासकीय अधिकृतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ड) “प्राकृतिक स्रोत” भन्नाले पानी, ढुङ्गा, बालुवा जंगल, खानी जस्ता प्रकृतिले दिएको स्रोतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ढ) “प्रादेशिक सडक” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण भएको प्रदेश मातहतको सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ण) “फासल” (सेट व्याक भन्नाले सडकको किनारबाट छोट्टिने जग्गा भन्ने सम्झनुपर्छ ।
- (त) “महसूल निर्धारण समिति” भन्नाले दफा १४ बमोजिमको खानेपानी तथा सिंचाइ शुल्क निर्धारण समिति सम्झनुपर्छ ।
- (थ) “राजकुलो तथा कुलो” भन्नाले नक्सामा भएको र परम्परागत रूपम चलिरहेको पानी बग्ने कुलो सम्झनुपर्छ ।
- (द) “राष्ट्रिय राजमार्ग” भन्नाले नगरपालिका क्षेत्रभित्र जोडिएका नेपाल सरकारले निर्माण गरेका राष्ट्रिय सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ध) “वडास्तरीय सडक” भन्नाले वडा क्षेत्र भित्र रहेका १ कि.मि. देखि १० कि.मि. लम्बाई सम्मको सडकलाई सम्झनुपर्छ ।
- (न) “शहरी सडक” भन्नाले बजार क्षेत्रभित्रका सडक भन्ने बुझिन्छ र सो शब्दले नगरपालिकाद्वारा चार किल्ला तोकै शहरी सडक नामाकरण गरी निर्णय गरेका सडक समेतलाई सम्झनुपर्छ ।
- (प) “सडक सिमा” भन्नाले नगर सडकको चौडाईलाई सम्झनुपर्छ ।
- (फ) “सडकको क्षेत्राधिकार” भन्नाले सडकको स्वामित्व भएको भूभागलाई सम्झनुपर्छ ।
- (ब) “सहायक सडक” भन्नाले मुख्य सडकबाट वस्तीसम्म जाने १ किमी सम्मको सडकलाई सम्झनुपर्छ ।

परिच्छेद २

सडक क्षेत्रको वर्गीकरण, क्षेत्राधिकार र फासल

३. सडकको क्षेत्राधिकार : (१) नगर क्षेत्रभित्र सडकको क्षेत्राधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ ।

- (क) चक्रपथको क्षेत्राधिकार १० मिटर चौडा हुनेछ ।
- (ख) शहरी सडकको क्षेत्राधिकार ६ मिटर चौडा हुनेछ ।
- (ग) नगर स्तरीय सडकको क्षेत्राधिकार (आर.ओ.डब्लु) ८ मिटर चौडा हुनेछ ।
- (घ) वडास्तरीय सडकको क्षेत्राधिकार (राइट अफ वे) ६ मिटर चौडा हुनेछ ।
- (ङ) टोलस्तरीय सडकको क्षेत्राधिकार ४ मिटर चौडा हुनेछ ।
- (च) गोरेटो बाटो : मानिस र चौपाया हिड्ने बस्तीबाट मूलबाटो वा बस्ती सडकसम्म जोडिने अधिकतम १ किमी लम्बाईका सडकलाई गोरेटो बाटो भनिन्छ । यसको चौडाई कम्तीमा ३ फिटको हुने छ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमका सडकको घुम्ती तथा मोडमा ठूला सवारीको आवागमन समेत मध्यनजर गरी निर्धारित चौडाई भन्दा ४० प्रतिशत बढी हुनेगरी निर्माण गर्नु पर्नेछ ।

४. सडकको फासल (सेट व्याक) : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्रका सडकको फासल (सेट व्याक) देहाय बमोजिम हुनेछ,-

- (क) चक्रपथका फासल २ मिटर ।
- (ख) नगर स्तरीय सडकको फासल २ मिटर
- (ग) शहरी सडकको फासल २ मिटर ।
- (घ) वडास्तरीय सडकको फासल १.५ मिटर ।
- (ङ) टोलस्तरीय सडकको फासल १.५ मिटर ।
- (च) सहायक सडकको फासल १.५ मिटर ।
- (छ) गोरेटो बाटोको फासल १.५ मिटर ।
- (ज) खोला र खोल्सीको फासल प्राकृतिक बहावबाट देहाय बमोजिम हुनेछ:
  - १. मुख्य खोला: २० मिटर
  - २. ठाडो खोला: ३ मिटर
  - ३. कुलो र खोल्सी: १.५ मिटर
- (झ) हाईटेन्सन लाईन : केन्द्र बिन्दुबाट ७ मिटर

५. मुख्य सडकको क्षेत्राधिकार र फासल सम्बन्धी विशेष व्यवस्था : (१) सल्लेरी – ओखलढुङ्गा सडक खण्डमा सडकको क्षेत्राधिकारभन्दा बाहिर २ मिटर र घुम्तीमा तीन मिटर फासल छोड्नु पर्नेछ ।

(२) दफा ३ को उपदफा (१), दफा ४ को उपदफा (१) बमोजिमको सडकको नामाकरण, क्षेत्राधिकार तथा फासल अनुसूची-१ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

(३) नगरपालिकाले निर्माण गरेका सबै प्रकारका सडकहरू र प्रादेशिक एवं राष्ट्रिय राजमार्गमा व्यक्ति वा संघ/संस्थाहरूले कुनै प्रकारको भौतिक संरचना निर्माण गर्दा यो ऐनमा उल्लेख फासल बाहेक दायींवायाँ छज्जा ख चाहेमा छज्जा बराबरको थप फासल छोड्नेछ ।

परिच्छेद ३

भवन निर्माण तथा शहरी विकास सम्बन्धी कार्यहरू

६. स्वीकृति नलिई निर्माण तथा विकास गर्न नहुने: (१) नगरपालिकाका क्षेत्रभित्र व्यवस्थित, सुरक्षित र योजनावद्ध विकासका लागि कसैले पनि नगरपालिकाबाट स्वीकृति नलिई कुनै नयाँ भवन बनाउन, पुरानो भवन भत्काइ पुनः निर्माण गर्न, तला थप गर्न, मोहोडा फेर्न वा साविकको भवनमा झ्याल, ढोका, बार्दली, कौशी, दलान आदि थपघट गरी बनाउन वा सोसँग सम्बन्धित कार्य गर्न गराउन हुदैन ।

(२) उपदफा (१) को प्रयोजनको लागि नगरपालिकाकाले भवन निर्माण सम्बन्धी आवश्यक निर्देशिका, कार्यविधि, मापदण्ड तयार गरी लागू गर्नेछ ।

७. भवनको दर्ता : नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण भएका सम्पूर्ण भवन तथा संरचनाहरूको तोकिए बमोजिम दर्ता गराइ अभिलेख तयार गरिनेछ ।

८. भवनको डिजाइन तथा नक्सा स्वीकृति सम्बन्धी व्यवस्था : (१) नगरपालिकाका क्षेत्रभित्र भवन निर्माण गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा सरकारी निकायले भवन निर्माण गर्न प्रचलित कानून र भवन निर्माण संहिता बमोजिम स्वीकृतिको लागि नगरपालिका समक्ष दरखास्त दिँदा नक्सासाथ आर्किटेक्चरल र स्ट्रक्चरल डिजाइन समेत पेश गर्नु पर्नेछ ।

तर आर्किटेक्चरल र स्ट्रक्चरल डिजाइन नभएपनि नक्सापास गर्न मिल्ने भनी नेपाल सरकार वा कार्यपालिकाले तोकिएको हकमा भने सोही बमोजिम हुनेछ ।

(२) भवन निर्माण गर्दा आवासीय भवनको हकमा २५० वर्ग मिटरसम्मको भवन बनाउँदा ३० प्रतिशत खाली जग्गा छोड्नु पर्नेछ । सरकारी, अर्ध सरकारी तथा व्यापारिक भवन निर्माण गर्दा ५० प्रतिशत खाली स्थान छोड्नु पर्नेछ ।

तर नगरपालिकाले व्यवसायिक वा व्यापारिक क्षेत्रको हकमा खाली छोड्नु पर्ने जग्गाको मापदण्ड बनाइ कार्यान्वयन गर्न सक्नेछ ।

९. बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी मापदण्ड : (१) कार्यपालिकाले नगरपालिका क्षेत्रभित्र बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी छुट्टै मापदण्ड तथा कार्यविधि बनाइ लागू गर्न सक्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिमको मापदण्डको आधारमा नगरपालिकाभित्र कुनै व्यक्ति, समुदाय, संघसंस्था वा निकायले जग्गालाई घडेरी प्रयोजनको लागि विकास गर्ने वा विकास गरी विक्री गर्ने उद्देश्यले वस्ती विकासको काम व परियोजना सञ्चालन गर्न चाहेमा वस्ती विकासको विस्तृत कार्य योजनासहित अनुमतिको लागि नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्नेछ ।

(३) निर्माण हुने भवनहरूको वरिपरि दफा ४ बमोजिमको क्षेत्र बाहेक अन्य क्षेत्रमा निम्न अनुसार खुल्ला क्षेत्र छोड्नु पर्नेछ ।

- (क) आवासीय भवन: १ मिटर
- (ख) व्यापारिक र व्यवसायिक भवन: २ मिटर
- (ग) शैक्षिक भवन: ३ मिटर
- (घ) संस्थागत भवन : ३ मिटर
- (ङ) सभा सम्मेलन र सामुदायिक भेला भवन : ६ मिटर
- (च) औद्योगिक भवन: १६ मिटर
- (छ) पेट्रोल पम्प : ९ मिटर

(४) यो मापदण्ड लागू हुनु अघि निर्माण भईसकेको पुराना भवनहरूको हकमा देहायको अवस्थामा नगरपालिकाले तल्ला थप गर्ने अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

- (क) निर्माण भईसकेका भवन निर्माण गर्दा भवन निर्माण संहिताको पालना भएको,
- (ख) सडकको क्षेत्र अधिकार र फासल छोडेर निर्माण भएको,
- (ग) प्राविधिक जाँच गर्दा तल्ला थप गर्न उपयुक्त देखिने प्रतिवेदन पेश भएको

(५) उपदफा (४) बमोजिम पुराना भवनमा तल्ला थपको अनुमति सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

(६) नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण गरिने अस्थायी संरचना हरेक दुई वर्षमा नवीकरण गर्ने गरी अभिलेखीकरण गर्न सकिनेछ ।

१०. निर्माण निषेध गरिएको : (१) नगर क्षेत्रभित्र निजी, सामुदायिक वा संस्थागत रूपमा कुनै निर्माण गर्नु पर्दा देहायको कार्यलाई गर्न नपाउने गरी निषेध गरिएको छ ।

- (क) नक्शापास नगरी कच्ची वा पक्की तथा अस्थायी वा स्थायी कुनै प्रकारको संरचना बनाउन,
- (ख) कार्यालयबाट स्वीकृत नक्सा भन्दा फरक पारी तला, छत, भन्दा , बलेनी, सटर आदि समेतका संरचना निर्माण गर्न,
- (ग) मूल सडकबाट शाखा सडक खोल्दा पानीको निकास वा नाला अवरोध गर्न,
- (घ) कार्यालयबाट स्वीकृति नलिई कुनै पनि बाटोको ट्याक खोल्न,

- (ड) कार्यालयको स्वीकृत बेगर सार्वजनिक स्थलमा कुनै प्रकारको संरचना निर्माण गर्न,
- (च) कार्यालयको अनुमति नलिई पक्की सडक र ग्राभेल सडकको दायाँ बायाँ घडेरी निर्माण गर्न वा अन्य जुनसुकै प्रयोजनका लागि जग्गा खार्न वा सम्प्याउनु,
- (छ) आफ्नो घर कम्पाउण्ड, पसल वा व्यवसाय अगाडि सार्वजनिक जग्गा वा बाटोको क्षेत्राधिकार रहेको क्षेत्रमा कुनै पनि प्रकारको निर्माण सामाग्री वा व्यवसायिक वा अन्य जुनसुकै प्रकृतिका सामग्री राख्,
- (ज) सार्वजनिक जग्गा अतिक्रमण गरी कुनै संरचना निर्माण गर्न ।
- (झ) कार्यालयबाट अनुमति नलिई खोला र सडकको किनारा छेउबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन गर्न ।
- (ञ) सार्वजनिक पूर्वाधारलाई नोकशान पुग्ने गरी सार्वजनिक वा निजी जग्गामा रहेको बोट, बिरुवा वा रुख कटान गर्न ।
- (ट) दफा ४ को खण्ड (ज) बमोजिम प्रतिकूल हुने गरी विद्युत् पोल विस्तार गर्न ।
- (ठ) सडकमा बनेको स्थायी संरचनाको स्वरूपलाई परिवर्तन गर्ने गरी ढल निर्माण वा अन्य कुनै कार्य गर्न ।
- (ड) भौगोलिक सर्वेक्षण गरी गर्नुपर्ने कार्य सो नगरी सञ्चालन गर्न ।

(२) कसैलाई कुनै कामको लागि सार्वजनिक सडक वा सडक सिमा खर्च् वा भत्काउनु परेमा नगरपालिकाको कार्यालयमा भत्काउनु पर्ने कारण सहित निवेदन दिनु पर्दछ । यसरी प्राप्त निवेदन बमोजिम खर्चु भत्काउनु पर्ने नपर्ने जाँच बुझ गरी खन्दा, भत्काउँदा र त्यस्तो संरचनालाई पूर्ववत् अवस्थामा ल्याउँदा वा मर्मत सम्भार गर्दा लाग्ने अनुमानित रकम सम्बन्धि सरोकारवालाबाट धरोटी लिएर मात्र नगरपालिकाले स्वीकृति प्रदान गर्न सक्नेछ ।

(३) पहिलेदेखि चलि आएको कुनै सडकको विस्तार गर्नु परेमा उक्त सडकको दायाँ बायाँ थप जग्गा लिनु परेमा प्रचलित कानूनबमोजिम हुनेछ ।

(४) उपदफा (१) को खण्ड (च) बमोजिम कार्यालयको अनुमति लिँदा प्राविधिकको निरीक्षण प्रतिवेदन बमोजिम रु. पचास हजारसम्म धरोटी राख्नु पर्नेछ ।

परिच्छेद ४

स्थानीय खानेपानी तथा सिंचाई व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

११. खानेपानी बोर्ड गठन गर्न सक्ने : (१) नगरपालिकाले नगर क्षेत्रमा खानेपानी सेवा नियमित, व्यवस्थित र सुलभ बनाइ भरपर्दो प्रदान गर्न गराउनु नगर तहमा खानेपानी बोर्डको स्थापना गर्न सक्नेछ ।

(२) नेपाल सरकार, सार्वजनिक संस्थान र स्थानीय उपभोक्ता संस्थाको लागत सहभागितामा निर्माण भई सञ्चालनमा रहेका एकभन्दा बढी खानेपानी आयोजनाहरू मार्फत ५०० भन्दा बढी घरधुरीलाई खानेपानी सेवा प्रवाह गरिरहेका संस्थाहरू एकीकरण वा सम्मिलन भई स्थानीय खानेपानी बोर्ड बनाइ सेवा प्रवाह गर्न सक्नेछन् ।

(३) उपदफा (२) को प्रयोजनको लागि एक भन्दा बढी उपभोक्ता संस्थाहरूले त्यस्तो बोर्ड गठनका लागि नगरपालिका समक्ष देहायका विवरणहरू सहित आवेदन पेश गर्नु पर्नेछ,-

- (क) खानेपानी सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने भौगोलिक क्षेत्र,
- (ख) सेवा सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने क्षेत्रभित्र रहेको खानेपानीको परिमाण
- (ग) उपभोक्ताको अनुमानित संख्या तथा सेवा मागको विवरण,
- (घ) सेवा सञ्चालन गर्नको लागि लाग्ने अनुमानित लागत,
- (ङ) सेवा सञ्चालन, व्यवस्थापन, सोको मर्मत सम्भार तथा सुधार वा सेवा विस्तारको लागि तयार गरिएको दीर्घकालीन योजना,
- (च) बोर्ड आफैले वा अन्य व्यक्ति र संस्थामार्फत सेवा सञ्चालन गराउने हो सो सम्बन्धी व्यवहार,
- (छ) कुनै सरकारी निकायले सञ्चालन गरिरहेको सेवा प्रणालीलाई बोर्डमा हस्तान्तरण गरी सेवा सञ्चालन गर्ने भए त्यस्तो सेवा प्रणालीसँग आवद्ध सम्पत्ति तथा दायित्व
- (ज) सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका प्रस्तावित मोडेल

(४) उपदफा (३) बमोजिम परेका निवेदन उपर जाँचबुझ गर्दा त्यस्तो बोर्ड गठन गर्नु आवश्यक देखिएमा नगरपालिकाले माग बमोजिम बोर्ड गठन गर्न सक्नेछ ।

(५) बोर्ड अवच्छिन्न उत्तराधिकारवाला स्वशासित संगठित संस्था हुनेछ ।

(६) बोर्डले खानेपानी आयोजनाको निर्माण, विस्तार, मर्मतसम्भार, महशुल असूली, कार्यालय व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था तोके बमोजिम हुनेछ ।

(७) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको बोर्ड गठन गर्न तोकिए बमोजिमको मापदण्ड पूरा गर्न नसक्ने जलउपभोक्ता संस्थालाई साविककै हिसियतमा कामकाज गर्ने गरी नगरपालिकाले व्यवस्था गर्नेछ ।

१२. खानेपानी तथा सिंचाईको शुल्क निर्धारण: नगरपालिकाले दफा ११ बमोजिमको खानेपानीको महसूल निर्धारण एवं नगरपालिकाबाट निर्माण तथा सञ्चालन वा नगरपालिकालाई हस्तान्तरण भई आएका खानेपानी तथा सिंचाई योजनाको महसूल निर्धारण गर्नको लागि देहायका सदस्यहरू भएको महसूल निर्धारण समिति गठन गर्नेछ:-

(क) नगरपालिकाको प्रमुख

अध्यक्ष

(ख) नगरपालिकाको उपप्रमुख	उपाध्यक्ष
(ग) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	सदस्य
(घ) स्थानीय जल उपभोक्ता संस्थाहरूको प्रतिनिधि	सदस्य
(ङ) नगरपालिकाको खानेपानी वा जलस्रोत शाखा सम्बद्ध प्रमुख	सदस्य
(च) नगरपालिकाको राजध्व इकाइ प्रमुख	

परिच्छेद ५

पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी व्यवस्था

१३. पूर्वाधार योजना तर्जुमा : (१) कुनै व्यक्ति, संस्था वा निकायले योजना तर्जुमा गरी न सभाबाट पारित नगराई नगरपालिका क्षेत्रभित्र सामुदायिक वा सार्वजनिक प्रयोजनको लागि कुनै पनि पूर्वाधार निर्माण, सञ्चालन र मर्मत सम्बन्धी योजना, परियोजना तथा कार्यक्रमहरू कार्यान्वयन गर्न सक्ने छैन ।

( ) पूर्वाधार योजना तर्जुमाका क्रममा देहाय बमोजिमका कुराहरू उल्लेख गरी आयोजनाको विवरण तयार गर्नु पर्नेछ :-

- ( ) आयोजनाको लक्ष्य ,
- ( ) आयोजनाबाट लाभान्वित संख्या र लाभको किसिम,
- ( ) आयोजना सम्पन्न गर्दा लाग्न सक्ने खर्च र श्रोत ,
- ( ) उपभोक्ताहरूबाट प्राप्त हुन सक्ने नगद, वस्तुगत श्रम र त्यस्तै अन्य
- ( ) उठ्न सक्ने सेवा शुल्क वा मर्मत सम्भार खर्च ,
- ( ) निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका स्वरूप,
- ( ) आयोजनाको दिगोपनको योजना

१४. लागत अनुमान तयार गर्नुपर्ने : (१) नगरपालिकाले जुनसुकै सार्वजनिक निर्माण, मर्मत वा सुधार कार्यको लागि बजेट विनियोजन गर्नु पूर्व प्राविधिक अध्ययन सर्वेक्षण गर्नु पर्नेछ ।

( ) पनि निर्माण तथा मर्मत सम्भार कार्यको लागत अनुमान प्रचलित कानूनबमोजिम अधिकारप्राप्त अधिकारीबाट स्वीकृत गराएर मात्र कार्य अघि बढाउनु पर्नेछ ।

१५. पूर्वाधार आयोजना निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : ( ) नगरपालिकाभित्र निर्माण तथा व्यवस्थापन गरिने अनुसूची मा उल्लेखित पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका प्रक्रियाहरू प्रचलित तथा नगरपालिकाबाट तोकिए बमोजिम सञ्चालन गर्नुपर्नेछ ।

१६. उपभोक्ता समिति मार्फत गर्न सकिने : (१) रु. पचास लाख सम्मका विकास निर्माणका कार्य गराउँदा सम्बन्धित लाभान्वित परिवारका सदस्यहरूको संलग्नतामा उपभोक्ता समिति गठन गरी सो समिति मार्फत गर्न सकिने छ ।

तर वातावरण संरक्षण, फोहरमेला व्यवस्थापन, सामुदायिक सुरक्षा, क्षमता विकास सम्बन्धी कार्य, पर्यटन प्रवर्द्धन, खानेपानी व्यवस्थापन, राष्ट्रिय, प्रादेशिक अभियान प्रवर्द्धनजस्ता कार्य गराउँदा टोल विकास संस्था, व्यवस्थापन समिति जस्ता लाभान्वित परिवार समेटिने प्रकृतिका स्थायी समिति, संस्था जस्ता निकायबाट सम्पादन गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।

( ) सम्बन्धित आयोजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने स्थानमा स्थायी प्रकृतिका समिति, संस्था जस्ता निकाय नरहेको अवस्थामा स्थानीय लाभान्वित समुदायहरू मध्येबाट । सम्म सदस्य रहेको उपभोक्ता समितिको गठन गरिने छ । यस्तो समितिमा न्यूनतम प्रतिशत महिला हुनु पर्नेछ

( ) यस्तो समिति मार्फत गरिने निर्माण कार्यमा २० प्रतिशतसम्म श्रम सहभागिता हुनेछ । नगद सहभागिता गर्ने उपभोक्ता समितिलाई प्राथमिकता दिनु पर्नेछ ।

नगरपालिकाले अति विपन्न वर्ग वा क्षेत्र वसोवास गर्ने स्थानमा संचालन हुने योजना तथा कार्यक्रममा नगद सहभागिताको अंश कम वा अनिवार्य नगर्न सक्नेछ ।

( ) नगरपालिकाले उपभोक्ता समिति वा योजना तथा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने अन्य समिति वा निकायबाट सञ्चालन गरिने रूमा लागत अनुमानमा उल्लेख भएका विषय कार्यान्वयन गर्न आवश्यक पर्ने निर्माण सामग्री तथा अन्य वस्तु बजारबाट खरीद गरे पश्चात मात्र निर्माण वा योजना सञ्चालन हुने अवस्था बाहेक अन्य निर्माण तथा योजना सम्बन्धी कार्यमा अग्रिम पेशकी दिइने छैन । कामको प्रगतिको आधारमा मात्र भुक्तानी दिनु पर्नेछ ।

( ) एउटा कार्य गर्ने गरी नगरपालिकासँग सम्झौता भइसकेको उपभोक्ता समितिसँग सामान्तयाः अर्को कार्य गर्ने गरी पुनः समितिसँग कुनै नयाँ सम्झौता गर्नुपर्ने पर्याप्त र उचित कारण भएमा कार्यपालिकाको निर्णय बमोजिम कार्यालयले आवश्यक व्यवस्था मिलाउनेछ ।

( ) उपभोक्ता समिति वा निर्माण, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी पाएको समितिबाट निर्माण वा मर्मत सम्भार गरिएका योजनाहरू सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा निर्माण, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी पाएको समितिलाई नै हस्तान्तरण गरिनेछ । यसरी हस्तान्तरण तथा कार्यक्रमको मर्मत सम्भार गर्ने दायित्व सम्बन्धित उपभोक्ता समिति वा निर्माण, मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी पाएको समिति वा निकायको हुनेछ ।

( ) रु. पचास लाख सम्मको योजना वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने उपभोक्ता समिति वा निर्माण मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी पाएको समितिले उक्त योजना वा कार्यक्रमको मर्मत सम्भार गर्नु पर्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिम योजना हस्तान्तरण जिम्मा लिने समितिले नगरपालिकाबाट तोकिए बमोजिमको मर्मत सम्भार शुल्क लिन पाउनेछ । नगरपालिका वा वडाबाट एक आर्थिक वर्षमा कुनै काम सम्पन्न भएको विषयमा पर्याप्त कारण र आधार बाहेक पुनः सोही कार्य सम्पादन गर्न बजेटको व्यवस्था गरिने

( ) ( ) बमोजिम हस्तान्तरण भएका योजनाको नियमित मर्मत सम्भार भए नभएको अनुगमन गर्ने र सुधार गर्नुपर्ने भए सुझाव दिने अधिकार सम्बन्धित वडा समितिको

( ) ( ) ( ) ( ) बमोजिम काम नगर्ने उपभोक्ता समिति वा निर्माण मर्मत सम्भार गर्ने जिम्मेवारी पाएको समितिका पदाधिकारीसँग नगरपालिका वा वडा कार्यालयले कुनै कार्य गर्ने वा नगर्ने गरी निर्माण वा योजना सञ्चालन गर्न सम्झौता गर्ने वडास्तरमा सञ्चालन भएका पूर्वाधार सम्बन्धी योजनाहरूको मर्मत, संभार गर्ने दायित्व सम्बन्धित वडा कार्यालयको हुनेछ ।

( ) यस दफामा उल्लेख भएदेखि बाहेक उपभोक्ता समिति गठन, योजना वा कार्यक्रम सम्पन्न गर्नुपर्ने अर्वाधि, स्रोत परिचालन, हस्तान्तरण, सेवा शुल्क निर्धारण, मर्मत संभार, सेवा प्रवाहमा आंशिक वा पूर्ण बन्देज लगाउने शर्तको व्यवस्था जस्ता विषय तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

१७. “घ” वर्गको निर्माण व्यवसायी दर्ता गर्ने: ( ) नगरपालिकाले योग्यता, मादण्ड पूरा गरेका नगर क्षेत्रभित्रका “घ” वर्गका निर्माण व्यवसायीको दर्ता गर्न सक्नेछ

( ) ( ) बमोजिम स्थानीय निर्माण व्यवसायी हुन इच्छुक समूह वा व्यक्तिले व्यवसाय दर्ता गर्ने प्रयोजनको लागि नगरपालिका कार्यालयमा आवेदन दिनु पर्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिम उपयुक्त देखिएका निर्माण व्यवसायीलाई नगरपालिकाले तोके बमोजिमको इजाजतपत्र दस्त लिई निर्माण कार्य गर्ने इजाजत सहितको व्यवसाय दर्ताको प्रमाणपत्र प्रदान गर्ने छ ।

( ) ( ) बमोजिम दिइएको निर्माण व्यवसाय दर्ताको अभिलेख वार्षिक रूपमा अद्यावधिक ग राख्नु पर्नेछ ।

( ) “ ” वर्गको निर्माण व्यवसायी नगरपालिकाले योग्यता हुनुपर्ने

( ) नगरपालिका कार्यालयले नगरपालिकासँग काम गर्ने सबै वर्गका निर्माण व्यवसायीले गरेका कार्यहरू खुल्ने विवरण भएको परिचयपत्र (कार्ड) उपलब्ध गराउनेछ । नगरपालिकाबाट ठेक्कापट्टामा सञ्चालन गरिने कार्यहरूको सम्झौता गर् पूर्व त्यस्तो कार्ड पेश गर्नु निर्माण व्यवसायीको कर्तव्य हुनेछ ।

( ) नगरपालिकासँग सम्झौता भई काम प्राप्त गर्ने निर्माण व्यवसायीले पाएको काम आफै सम्पन्न गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृति नलिई कुनै अन्य निर्माण व्यवसायीसँग गर्न सकिने छैन । उचित र पर्याप्त कारण रको सहमति दिइने स्वीकृति नलिई गरिएको करारबाट सिर्जित दायित्व पूरा गर्न नगरपालिका बाध्य हुने छैन

१८. पूर्वाधार मर्मत संभार कोष: (१) नगरपालिकाभित्र रहेका नगरस्तरीय पूर्वाधारहरूको नियमित तथा आवश्यकता अनुसारको मर्मत संभार गरी सेवा सुचारु गर्नको लागि पूर्वाधार मर्मत कोषको स्थापना गरिने:

( ) ( ) बमोजिम स्थापना भएको कोषमा नगरपालिका वा प्रदेश सरकार वा संघीय सरकारबाट प्राप्त रकम, पूर्वाधार संरचनामा लगाइने शुल्क, दस्तू, , तथा अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम जम्मा गरिने:

( ) ( ) बमोजिमको मर्मत सम्भार कोष सञ्चालन नगरपालिकाले बनाएको कार्यावेधि अनुसार हुनेछ ।

परिच्छेद ६

पूर्वाधार अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था

१९. पूर्वाधार सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिको गठन : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र नेपाल सरकार र प्रदेश सरकारको कार्यक्रम अन्तर्गत निर्माण हुने ठूला आयोजना तथा नगरपालिकाको आफ्नै बजेटबाट निर्माण हुने १ लाख भन्दा माथि लागत हुने पूर्वाधार निर्माण एवं मर्मतसम्भार सम्बन्धी कार्यहरूको गुणस्तर र समयबद्ध प्रगति अनुगमन गर्नका लागि नगरस्तरमा पूर्वाधार सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समिति गठन गरिने:

( ) पूर्वाधार अनुगमन समितिको गठन देहाय बमोजिम हुनेछ :-

(क) नगरपालिका उपप्रमुख	-
( ) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	-सदस्य
( ) नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास समितिको संयोजक	- सदस्य
( ) पूर्वाधारको मुख्य काम हुने वडाको अध्यक्ष	- सदस्य
( ) पूर्वाधार निर्माण सम्बन्धी ज्ञान भएका कार्यपालिकाको महिला सदस्य एक जना	- सदस्य
( ) नगरपालिकाको पूर्वाधार विकास शाखा प्रमुख	

२०. समितिको बैठक र निर्णय : (१) समितिको बैठक आवश्यकतानुसार बस्नेछ ।

( ) समितिको बैठक समितिको संयोजकले तोकिएको मिति, समय र स्थानमा बस्नेछ ।

( ) पूर्वाधार सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिले निर्माण वा मर्मत कार्य गर्ने निकायबाट सो कार्यको प्रस्तावित गुणस्तर र समयबद्ध प्रगति तालिका प्राप्त गरी सो बमोजिम अनुगमन पश्चात् निर्माण व्यवसायी तथा उपभोक्ता समितिलाई आवश्यक निर्देशन दिन सक्नेछ ।

( ) प्रदेश स्तरीय पूर्वाधार आयोजनाहरूको निर्माण र सञ्चालनको अवस्थाबारे नगरपालिकालाई सुझाव र सिफारिश गर्ने दायित्व समितिको हुनेछ ।

२१. अनुगमन प्रतिवेदन समावेश भएको हुनु पर्ने : नगरपालिका आफैले सञ्चालन गर्ने १८ लाख माथि पूर्वाधारहरूको निर्माण सम्पन्न भएपछि निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ता समिति मार्फत कार्यान्वयन भएका योजना तथा कार्यक्रमको फरफारक र त्यस्तो कार्यको अन्तिम भुक्तानी दिनु पूर्व सुपरीवेक्षण तथा अनुगमन समितिले दिएको प्रतिवेदन अनिवार्य रूपमा समावेश भएको हुनु पर्नेछ ।
२२. कारबाहीको सिफारिस गर्न सक्ने : नगरपालिका क्षेत्रभित्र निर्माण भईरहेको प्रदेश सरकार व नेपाल सरकार अन्तर्गतको पूर्वाधार आयोजना अनुगमन गर्दा गुणस्तरमा कमजोरी भएको खण्डमा वा निर्माण व्यवसायीकै लापरवाहीका कारण निर्धारित समयभित्रको प्रगति नदेखिएमा सुपरिवेक्षण तथा अनुगमन समितिको प्रतिवेदनका आधारमा आवश्यक ठहरिएमा नगरपालिकाले सम्बन्धित निर्माण व्यवसायीलाई कारबाहीका लागि प्रदेश वा नेपाल सरकार समक्ष सिफारिस गर्न सक्नेछ ।
आफ्नो नगरपालिका भित्र उक्त व्यवसायीलाई आगामी दिनमा काम नदिने व्यवस्थाका लागि नगरपालिकाले निर्णय गर्न सक्नेछ ।
२३. कालो सूचीमा राख्ने : ( ) देहायको अवस्थामा नगरपालिका कार्यालयले सबै प्रकारका निर्माण व्यवसायी वा उपभोक्ता समितिको पदाधिकारीलाई भविष्यमा निर्माण कार्य नदिने गरी कालो सूचीमा राख्न सक्नेछ :-
- ( ) कुनै फौजदारी व
  - ( ) पूर्वाधार निर्माणको लागि छनोट भई सम्झौता महिनासम्म काम शुरु नगरेमा,
  - ( ) सम्झौता अनुरूपको दायित्व पालना नगरेको वा सम्झौता बमोजिमको गुणस्तर नभएको कुरा पछि प्रमाणित भएमा,
  - ( ) योग्यताको कागजात पेश गर्दा ढाँटी वा झुक्याइ खरीद सम्झौता गरेको प्रमाणित हुन आएमा,
  - ( ) डर त्रास वा धम्की दिई खरीद प्रक्रियालाई प्रभावित गर्ने कार्य गरेमा ,
  - ( ) अन्य यस्तै कुनै व
- ( ) उपर्युक्त बमोजिम कालो सूचीमा राख्दा र्को गाम्भीर्यताको आधारमा कालो सूचीको अवधि तोक्न सकिनेछ ।
२४. प्राविधिक मूल्याङ्कन गर्नुपर्ने : (१) नगरपालिकाभित्र निर्माण भएका भौतिक पूर्वाधारहरूको प्राविधिक मूल्याङ्कन गरी पूर्वाधारको गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।
- ( ) ( ) बमोजिम प्राविधिक जाँचको लागि आवश्यक प्रयोगशाला वा साधनको व्यवस्थापन गर्न सकिनेछ ।

( ) गलत प्राविधिक लागत अनुमान तयार गर्ने, नै, मूल्याङ्कन गर्ने, सिफारिस गर्ने प्राविधिक कर्मचारीलाई भएको क्षतिको प्राविधिक जाँच गराइ हानी नोक्सानी भएको ठहरिएमा विभागीय कारवाही गरिने

परिच्छेद ७

सार्वजनिक निजी साझेदारीमा पूर्वाधार संरचनाको निर्माण तथा सञ्चालन

२५. निजी साझेदारीमा पूर्वाधारको विकास गर्न सक्ने : ( ) यस ऐन बमोजिम नगरपालिकाले कुनै व्यक्ति, स्थानीय निर्माण व्यवसायी, संस्था वा कम्पनीसँग खानेपानी, विद्युत, र , शिक्षा, स्वास्थ्य लगायतका पूर्वाधारसँग सम्बन्धित संरचना वा पूर्वाधारहरूको निर्माण, सञ्चालन तथा व्यवस्थापनमा निजी लगानीकर्तासँग साझेदारी गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को प्रयोजनका लागि नगरपालिकाले पूर्वाधारको अवस्था, आवश्यकता र उपयोगिताको आधारमा देहाय बमोजिमका विभिन्न मोडेलहरू अवलम्बन गरी निजी साझेदारसँग लगानी प्राप्त गर्न र प्रतिफल बाँडफाँड गर्ने गरी निश्चित अवधिका लागि सम्झौता गर्न सक्नेछ :-

- ( ) सञ्चालन तथा व्यवस्थापन : अधिकतम ५ वर्षका लागि,
- ( ) निर्माण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : ५ वर्षका लागि ,
- ( ) निर्माण, स्वामित्वकरण, सञ्चालन तथा हस्तान्तरण : वर्षका लागि,
- ( ) लिज वा कन्सेसन : सम्झौतामा तोकिए बमोजिम वा अधिकतम ५ वर्ष ।

२६. प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्ने : (१) नगरपालिकाले द बमोजिम पूर्वाधार संरचनाहरूको निर्माण वा मौजुदा संरचनाहरूको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनका लागि मनसायपत्र वा प्रस्ताव आव्हान गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिम प्रस्ताव पेश गर्न चाहने व्यक्ति, संस्था वा निजी व्यवसाय साझेदारीको स्वरूपको आधारमा देहायका विवरणहरू खोली प्रस्ताव पेश गर्नु पर्नेछ :-

- ( ) निर्माण गर्नु पर्ने वा सञ्चालन गर्नु पर्ने पूर्वाधारको विवरण,
- ( ) अनुमानित लागत,
- ( ) वित्तीय श्रोत ,
- ( ) वातावरणीय प्रतिवेदन (आवश्यक भएको अवस्थामा),
- ( ) कार्यान्वयनका विवरण,
- ( ) परियोजना कार्यान्वयन गर्दा सम्भावित जोखिम र जोखिम न्यूनीकरण गर्ने प्रस्तावित उपायहरू,
- ( ) परियोजनाको नक्सा तथा ड्रइङ, डिजाईनसहितको विस्तृत आयोजना प्रतिवेदन,

( ) प्रस्तावित शुल्क र करार अवधि ,

२७. प्रस्ताव छनौट र संझौता : (१) प्राप्त भएका प्रस्ताव उपर नगरपालिकाले विज्ञ टोलीद्वारा तपसिलका आधारहरूमा मूल्याङ्कन गरा प्रस्ताव छनौट गर्न सक्नेछ,

( ) पूर्वाधारबाट उपलब्ध हुने सुविधाको गुणस्तर,

( ) प्रस्तावित निजी लगानी ,

( ) सेवा शुल्क र रोयल्टी रकम,

( ) लिज अवधि ,

( ) प्राविधिको नोलोपन,स्थानीय रोजगारीको अवसर र द्वि .

( ) ( ) मा उल्लेखित आधारहरूबाट उपयुक्त देखिएको प्रस्तावक नगरपालिकाले अवधि दफा २५ ( ) बमोजिमको किटान गरी साझेदारी सम्झौता गर्न सक्नेछ ।

( ) साझेदारी सम्बन्धी अन्य व्यवस्था तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

२८. सञ्चालन तथा व्यवस्थापन: ( ) सम्झौता अवधिभरि पूर्वाधार संरचनाको सञ्चालन व्यवस्थापनको दायित्व सम्बन्धित साझेदारको हुनेछ ।

( ) साझेदारसँग भएको मूल सम्झौतामा संशोधन गर्न सकिने छैन तर सम्झौताको कुनै बुँदामा संशोधन गर्नु परेमा सोको कारणसहित एक पक्षले अर्को पक्षलाई कम्तीमा ६ महिना अगावै लिखित सूचना दिनु पर्नेछ । आवश्यकता तथा औचित्यताको आधारमा दुवै पक्षको सहमतिमा त्यस्तो संशोधन गर्नुपर्ने बुँदा हेरफेर वा संशोधन गर्न सकिनेछ ।

परिच्छेद ८

वातावरण, भूसंरक्षण तथा वैकल्पिक ऊर्जा

२९. वातावरणीय प्रभाव मूल्याङ्कन सम्बन्धी व्यवस्था: (१) नगरपालिकाले : करोड वा सोभन्दा माथिका आयोजनाहरूको तोकिए बमोजिम वातावरणीय मूल्याङ्कन गराउनु पर्नेछ

( ) लागतको आधारमा १ करोडभन्दा कम लागत भएका आयोजन वातावरणीय प्रतिवेदनको स्वीकृति नगरपालिकाले गर्नेछ । यस्तो प्रतिवेदन स्वीकृति नगरपालिकाले बनाएको प्राविधिक समितिको सिफारिस समेतको आधारमा गर्नु पर्नेछ ।

( ) वातावरणीय परीक्षण प्रतिवेदन स्वीकृत गर्नुपूर्व नगरपालिकाले न्यूनतम पन्ध्र दिनको सार्वजनिक सूचना मार्फत त्यस प्रतिवेदन उपर नगरवासी तथा सरोकारवालाको राय सुझाव माग गर्नु पर्नेछ ।

( ) निजी सेवा प्रदायक वा कम्पनी वा संस्थाबाट पर्यावरणीय तथा सामाजिक लागत न्यूनीकरण उपायहरू अन्तर्गत छुट्याइएको रकम एकमुष्ट वा नगरपालिकाले तोकिएको कोषमा जम्मा गर्नुपर्नेछ । नगरपालिका यस्तो रकम प्रभावित क्षेत्रको वर्गीकरण गरी परिचालन गर्नुपर्नेछ ।

३०. वैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन: (१) नगरपालिकाले पूर्वाधार सेवा सुविधाको निर्माण तथा विस्तारमा वैकल्पिक ऊर्जालाई प्रोत्साहन गर्नेछ ।

( ) कसैले निजी घर, संस्था वा निकायमा सोलार, वायोग्याँ, सुधारिएको चुल्हो लगायतका वैकल्पिक ऊर्जा जडान गर्नुअघि बडा कार्यालय मार्फत नगरपालिकामा जानकारी गराउनु पर्ने छ । यसरी जानकारी नगराएमा नगरपालिका, प्रदेश वा संघीय सरकारबाट पाउने अनुदान वा सहयोग दिइने छैन ।

( ) वैकल्पिक ऊर्जालाई प्रवर्द्धन गर्ने अन्य व्यवस्था र सो सम्बन्धी मापदण्ड र कार्याविधि तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

३१. भूक्षय नियन्त्रण सम्बन्धी कार्य गर्न सक्ने: (१) नगरपालिकाले भूक्षय भएको सार्वजनिक पाखो, खोला किनार वा सडक किनारामा भूक्षय नियन्त्रणका लागि वृक्षारोपण लगायतका अन्य आवश्यक कार्य गर्न स्थानीय समुदाय वा टोल विकास संस्थालाई अनुमति दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिमको कार्य गर्न सम्बन्धित क्षेत्रका समुदाय वा टोल विकास संस्थाले स्थान तोक्यो नगरपालिका समक्ष निवेदन दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिमको स्थान तोक्दा व्यक्तिले चर्चेको जमीन वा अन्य सार्वजनिक न्याउ खालको जमीनको सिफारि गर्न सकिने छैन ।

( ) ( ) बमोजिमको स्थान उपयुक्त देखिएमा अधिकतम वर्षका लागि त्यस्तो स्थानमा वृक्षारोपण र उक्त स्थानको विकास गर्ने गरी अनुमति प्रदान गर्न सकिनेछ ।

( ) ( ) धि भुक्तान भएपछि त्यस्तो सार्वजनिक क्षेत्रको व्यवस्थापन नगरपालिकाले तोक्यो बमोजिम हुनेछ ।

३२. फोहरमैला तथा फोहरपानी व्यवस्थापन: (१) नगरपालिकाले नगर क्षेत्रभित्र उत्सर्जन हुने ठोस तथा तरल फोहरको यथोचित व्यवस्थापनको लागि व्यवस्थित कार्य योजना बनाइ कार्य गर्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिमको फोहरमैला व्यवस्थापन गर्ने प्रयोजनको लागि नगरपालिकाले अन्य स्थानीय तहसँग समन्वय गर्न सक्नेछ ।

( ) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि उपदप ( ) ( ) बमोजिमको कार्य गर्न दुई वा सोभन्दा बढी स्थानीय तहबीच सहमति भएमा सहमति भएका कार्यढाँचा बमोजिम साझेदारीका काम गर्न बाधा परेको मानिने छैन ।

परिच्छेद ९

जलस्रोतको संरक्षण र उपयोग

३३. जलस्रोतको उपयोग : ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको प्राकृतिक स्रोत र पानीको मूल तथा पानीको जुनसुकै स्रोतमा कसैको निजी स्वामित्व हुने छैन । कसैले पनि यस्तो स्रोतको एकलोटी प्रयोग गर्न पाउने छैन ।

( ) ( ) बमोजिम मूल वा अन्य स्रोतबाट प्राप्त पानी आफूलाई चाहिने बाहेक सार्वजनिक प्रयोगका लागि बन्दैज गर्न पाइने छैन ।

( ) वंजनिक प्रयोजनका लागि जलस्रोतको उपयोग गर्दा परम्परादेखि निजले प्रयोग गरी आएको जमिनको उपयोगलाई प्रतिकूल प्रभाव पर्ने गरी प्रयोग गरिनेदं

( ) नगरपालिकाभित्र रहेका भूमिगत वा सतही जलस्रोतको अनधिकृत प्रयोगलाई निषेध गरी सो को संरक्षण गर्ने दायित्व नगरपालिकाको हुनेछ ।

( ) जलस्रोतको उपयोग गर्दा देहाय बमोजिमका उपयोगका लागि प्राथमिकता दिइने

:-

- ( ) पिउने पानी, निजी तथा पारीवारिक
- ( ) सिँचाई,
- ( ) पानी घट्ट, औद्योगिक वा निर्माण प्रयोजन,
- ( ) जलविद्युत्,
- ( ) जल पर्यटन,
- ( )
- ( ) जलस्रोत सम्बन्धी अन्य क

( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका पानीको मुहान वा स्रोतको समुचित उपयोग गर्ने अधिकार नगरपालिकालाई हुनेछ । मुहान सम्बन्धी विवादको अन्तिम निर्णय गर्ने अधिकार नगरपालिकामा निहित रहनेछ ।

३४. अनुमति लिनु पर्ने : ( ) यस ऐन बमोजिम अनुमति नलिई कसैले पनि व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि बाहेक निम्नानुसार जलस्रोत गर्ने छैन :

- ( ) सार्वजनिक वा समूहगत रूपमा खानेपानी वा अन्य घरेलु प्रयोजनको लागि उपयोग गर्न ,
- ( ) सामूहिक रूपमा जग्गाको सिँचाई गर्न,
- ( ) व्यवसायिक वा व्यापारिक प्रयोजनको लागि प्रयोग गर्न,
- ( ) जलक्रीडा जस्ता मनोरञ्जनात्मक क्रियाकलाप सञ्चालन गर्न ,
- ( ) व्यवसायिक रूपमा लघु जलविद् पानी घट्ट सञ्चालन गर्ने,
- ( ) तोकिए बमोजिमको अन्य आवश्यक कार्य गर्न ।

( ) जलस्रोतको सामूहिक लाभ, व्यवसायिक प्रयोग वा उपदफा (१) मा उल्लेख गरि बमोजिमका क्रियाकलाप गर्न नगरपालिकाको अनुमति लिनु पर्दछ । यस्तो अनुमति सम्बन्धी व्यवस्था नगरपालिकाले तोकिए बमोजिम हुनेछ ।

( ) ( ) बमोजिम अनुमति आवश्यक परेमा सामुदायिक उपयोगका लागि उपभोक्ता संस्था मार्फत र व्यवसायिक उपयोगका लागि दर्तावाला कम्पनीले नगरपालिका समक्ष सम्पूर्ण विवरण खुलाइ निवेदन दिनु पर्नेछ ।

( ) यस ऐनमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि नेपाल सरकार वा प्रदेश सरकारको जल र तको उपयोग सम्बन्धी राष्ट्रिय तथा प्रादेशिक प्राथमिकता प्राप्त आयोजना सञ्चालन गर्न यस ऐनले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

३५. पानी सिंचाई जस्ता जलस्रोतको सामुदायिक लाभ व्यवस्थापन : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र ,सिंचाई,पानी घट्ट, लघु जलविद्युत् र ताल पोखरीको लागि जलस्रोत उपयोग गर्न परेमा सम्बन्धित क्षेत्रका उपभोक्ताहरू मिली जल उपभोक्ता संस्थाको गठन गरेर नगरपालिकासँग अनुमति लिएर मात्र निर्माण र सञ्चालन गर्नु पर्नेछ

( ) स ऐन तर्जुमा हुनुअघि नै संस्थागत रूपमा कुनै समूह संस्थाले उपयोग गरी आएको जलस्रोतलाई यो ऐन तर्जुमा भएको ६ महिना भित्र नगरपालिकामा दर्ता गराउनु पर्नेछ ।

३६. जल उपभोक्ता संस्थाको गठन : ( ) ( ) बमोजिम गठन हुने उपभोक्ता संस्थामा जना सदस्यहरू रहन सक्नेछन् । उपभोक्ता संस्थामा कम्ती प्रतिशत महिला प्रतिनिधित्व हुनु पर्दछ ।

( ) यसरी गठन गर्न चाहने समूहले देहायको विवरण सहित नगरपालिकाको कार्यालयमा निवेदन दिनुपर्दछ :

(क) उपभोक्ता संस्थाको विधान,

(ख) मुहान दर्ता भ ,दर्ताको प्रमाण र नभएको भए श्रोतको विवरण

(ग) सेवा क्षेत्र र लाभान्वित जनसंख्या

(घ) परियोजना विकासका लागि आवश्यक बजेट र प्राप्त हुने श्रोत,

(ङ) परियोजनाबाट पर्न सक्ने सामाजिक,वातावरणीय प्रभाव ,

( ) ( ) बमोजिम पेश भएको निवेदन उपर छलफल र जाँचबुझ : नगरपालिकाले उपभोक्ता संस्था दर्ता गर्ने

( ) उपभोक्ता संस्था चिह्न उत्तराधिकारवाला संस्था हुनेछ । एक पटक छानिएको संस्थाको कार्य समितिको अवधि ३ वर्षको हुनेछ । त्यस्तो संस्थाको ३ वर्षे म्याद सकिनु दिन अगावै उपभोक्ताहरूबाट आगामी कार्यकालको लागि नयाँ कार्य समितिको चयन गर्नु पर्नेछ ।

( ) संस्थाको कार्य सञ्चालन प्रक्रिया विधानमा तोकिए बमोजि यस्तो संस्थाले वार्षिक लेखा परीक्षण गर्नुपर्ने र नगरपालिकाको आर्थिक ऐन र प्रदेश कानून जलस्रोत उपयोग कर तिर्नु पर्नेछ

( ) यसरी तोकिए बमोजिम विधि प्रक्रिया अवलम्बन नगरे नगरपालिकाले उपभोक्त संस्थाको दर्ता रद्द वा विघटन समेत गर्न सक्नेछ ।

३७. जलस्रोतको व्यवसायिक उपयोगका लागि अनुमति लिनुपर्ने: (१) औद्योगिक प्रयोजन, जल मनोरञ्जन, मेगावाटसम्मको जलविद्युत आयोजना लगायतका जलस्रोतको व्यवसायिक उपयोगका लागि सो को उपयोग गर्ने प्रोप्राइटर, कम्पनी वा संस्थाले नगरपालिकाबाट अनुमति लिनु पर्नेछ ।
- ( ) ( ) मोजिम एक मेगावाटसम्मको जलविद्युत् उत्पादन गर्नु देहायका विवरणहरू खुलाइ नगरपालिकामा निवेदन दिनु पर्दछ ।
- ( ) ( ) बमोजिम परेको आवेदनमा नगरपालिकाले आवश्यक जाँचबुझ गरी दरखास्त परेको मितिले तीस दिनभित्र जलस्रोतको परिमाण, उपयोग अनुमतिको अवधि र वातावरणीय जोखिम न्यूनीकरणका शर्तहरू तोकी आवेदनकर्तालाई अनुमति प्रदान गर्न सक्नेछ
- ( ) यो ऐन प्रारम्भ हुनुभन्दा अगावै जलस्रोतको उपयोग गरिरहेको प्रोप्राइटर वा संस्थाले पनि तोकिएको विवरण सहित यो ऐन प्रारम्भ भएको मितिले ३ महिनाभित्र अनुमति पत्रको लागि आवेदन दिनुपर्नेछ ।
- ( ) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले जलस्रोतको उपयोग वापत नगरपालिका वा प्रदेश बमोजिमको दस्तूर वा वार्षिक शुल्क बुझाउनु पर्नेछ ।
- ( ) अनुमतिपत्र प्राप्त व्यक्तिले आफ्नो अनुमति पत्र विक्री गर्न वा अन्य कुनै प्रकारले कसैलाई हस्तान्तरण गर्नु परेमा नगरपालिकामा उपयोग अनुमति हस्तान्तरणको लागि तोकिए बमोजिमको आवेदन दिनु पर्नेछ ।

परिच्छेद १०

शहरी व्यवस्थापन सम्बन्धी

३८. शहरी व्यवस्थापन सम्बन्धी निषेध गरिएको : (१) कसैले पनि नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको स्थानमा बाहेक अन्यत्र पार्किङ गर्न पाउने छैन ।
- ( ) नयाँ बन्ने व्यवसायिक सपिड मल तथा होटेल तथा व्यवसाय सञ्चालन गर्नेले सडकको क्षेत्राधिकार बाहिर पार्किङ गराउने गरी भूमिगत पार्किङ स्थल वा अन्य पार्किङ स्थलको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ( ) नगरपालिकाले आवश्यकता हेरी भैरहेका होटेल तथा व्यवसायीहरूलाई भूडै तला वा अन्यत्र निजी जग्गामा पार्किङको व्यवस्था मिलाउन आदेश दिन सक्नेछ ।
- ( ) नगरपालिकाले सशुल्क पार्किङ क्षेत्रको व्यवस्था मिलाउन सक्नेछ ।
- ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक अवस्थामा बाहेक हर्न बजाउन निषेध गरिएको
- ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र प्रेशर हर्न निषेध गरिएको छ ।
- ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको गतिभन्दा बढी गतिमा सवारी साधन चलाउन पाइने
- ( ) क्षेत्रभित्र जथाभावी सार्वजनिक स्थलमा पशुपन्छी छोड्न पाइने छैन

३९. सार्वजनिक स्थलमा धुमपान गर्न नपाइने : ( ) कसैले पनि नगरपालिका क्षेत्रभित्र सार्वजनिक स्थलमा धुमपान गर्न पाउने छैन ।

( ) धुमपान उपलब्ध गराउने व्यवसायीले सो कार्यका लागि अरुलाई असर नपर्ने गरी अलग्गै धुमपान कक्षको व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।

( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको स्थल र समयभन्दा बाहेक मदिराजन्य सामग्रीको विक्री वितरण तथा प्रयोगलाई निषेध गरिएको छ ।

४०. जथाभावी विज्ञापनजन्य साइनबोर्ड र सामग्री राख्न नपाइने : (१) नगरपालिका क्षेत्रभित्र नगरपालिकाको अनुमति नलिई तोकिएको मादण्ड बाहिर रही जथाभावी विज्ञापनजन्य साइनबोर्ड वा सामग्री राख्न पाइने छैन ।

( ) ( ) बमोजिम अनुमति लिई साइनबोर्ड, फ्लेक्स प्रिन्ट, डिस्प्ले बोर्ड वा अन्य विज्ञापनजन्य सामग्री राख्नु पर्दा बढीमा आफ्नो सटर वा पसल कवलको वारपार बढीमा तीन फुट चौडाई र पाँच फिट लम्बाई भएको राख्न सकिनेछ ।

( ) ( ) मा उल्लेख भएको भन्दा ठूलो साइजको विज्ञापनजन्य सामग्री राख्नु पर्ने पर्याप्त कारण भएमा नगरपालिकाको अनुमति लिई तोकिए बमोजिमको शुल्क तिरेर राख्न सकिनेछ ।

( ) नगरपालिकाबाट अनुमति नलिई व्यवसायिक प्रयोजनको लागि सेवा केन्द्र वा काउन्टर राख्न

परिच्छेद ११

कसुर र दण्ड सजाय

४१. कसुर र दण्ड सजाय : ( ) ( ) बमोजिम फासल (सेट ब्याक) छोड्नु पर्नेमा नछोडी बनाइएकोमा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्ने

( ) ( ) सडकको क्षेत्राधिकार र स्वीकृत नक्साभन्दा फरक पारी तला, भन्ड, सटर आदि समेतका संरचना निर्माण गरेमा त्यस्तो अनधिकृत निर्माणलाई प्रमुखले जुनसुकै बखत भत्काउन आदेश दिनेछ । ना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) बमोजिम जरिवाना गर्दा पनि आदेशलाई अटेर गरी नभत्काएको खण्डमा प्रमुखले भत्काइ हटाउन लागेको खर्चमा पच्चीस प्रतिशत थप जरिवाना गरी सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायबाट न सक्नेछ

( ) ( ) बमोजिम तोकिए बमोजिमको फासलको अलावा दायौंवायाँ छुज्जा राख्न चाहने व्यक्ति वा संघसंस्थाले छुज्जा बराबरको थप फासल नछोडे

प्रमुखले तत्काल त्यस्तो कार्य रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेशको पालना नगर्नेलाई प्रमुखले १० हजार रुपैयाँदिखि हजार रुपैयाँसम्म जरिवाना गरी त्यस्तो संरचना भत्काउन आदेश समेत दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड (क) बमोजिम नक्शापास नगरी कच्ची वा पक्की तथा अस्थायी वा स्थायी कुनै प्रकारको संरचना बनाइएकोमा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड (ग) बमोजिम खोल्दा पानीको निकास वा नाला अवरोध गरेमा मा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेश पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) कार्यालयबाट स्वीकृति नलिई कुनै पनि बाटोको ट्रया बनाइएकोमा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) कार्यालयको स्वीकृत बेगर सार्वजनिक स्थलमा कुनै प्रकारको संरचना निर्माण गरेमा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) कार्यालयको अनुमति नलिई पक्की सडक र ग्राभेल सडकको दायाँ बायाँ घडेरी निर्माण गरेमा अन्य जुनसुकै प्रयोजनका लागि जग्गा खारेमा वा सम्प्राप्तमा प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) आफ्नो घर कम्पाउण्ड, पसल वा व्यवसाय अगाडि सार्वजनिक जग्गा वा बाटोको क्षेत्राधिकार रहेको क्षेत्र वा सार्वजनिक स्थलमा कुनै पनि प्रकारको निर्माण सामग्री वा व्यवसायिक वा अन्य जुनसुकै प्रकृतिका सामग्री प्रमुखले तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले १० हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) कार्यालयबाट अनुमति नलिई खोला र सडकको किनारा छेउबाट ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा उत्खनन गर्न गरेमा प्रमुखले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले २५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) मानिसलाई आवत जावत गर्न जो

नोक्सान पुग्ने गरी सार्वजनिक वा निजी जग्गामा रहेको बोट, विरुवा कटान गर्न वा जोखिमयुक्त संरचना नहटाएमा प्रमुखले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । साथै नोक्सान हुनुपूर्वको अवस्थामा ल्याउन लगाउन सक्नेछ । नोक्सान पूर्वको अवस्थामा तोकिएको समयमा नल्याएमा नगरपालिकाबाट स्वयंले त्यस्तो कार्य गरी पूर्ववत् अवस्थामा ल्याउनेछ र सो बापत लाग्ने रकममा थ प्रतिशतले हुने रकम जरिवाना समेत गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) सडकमा बनेको स्थायी

संरचनाको स्वरूपलाई परिवर्तन गर्ने गरी ढल निर्माण वा अन्य कुनै कार्य गरेमा प्रमुखले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले ५ हजार

हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्ने साथै नोक्सान भएको पूर्वको अवस्थामा ल्याउन लगाउने छ । नोक्सान पूर्वको अवस्थामा तोकिएको समयमा नल्याएमा नगरपालिकाबाट स्वयंले त्यस्तो कार्य गरी पूर्ववत् अवस्थामा ल्याउनेछ र सो बापत लाग्ने रकममा प्रतिशतले हुने रकम जरिवाना समेत गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) को खण्ड ( ) भौगोलिक सर्वेक्षण गरी

गर्नुपर्ने कार्य सो नगरी सञ्चालन गरेमा प्रमुखले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्न आदेश दिन सक्नेछ । आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिकासँग सम्झौता भई काम प्राप्त

गर्ने निर्माण व्यवसायीले पाएको काम आफैँ सम्पन्न नगरी, नगरपालिकाको पूर्व स्वीकृति नलिई कुनै अन्य निर्माण व्यवसायीसँग उपकरण गरेमा निजसँग भएको सम्झौता जुनसुकै समय नगरपालिकाले भंग गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको प्राकृतिक

स्रोत र पानीको मूल तथा पानीको जुनसुकै स्रोत एकलोटी प्रयोग गर्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई प्रमुखले पहिलो पटक गरेको भए सचेत गराउनेछ र पटक पिच्छे सोही कार्य गं प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेको प्राकृतिक स्रोत

र पानीको मूल तथा पानीको जुनसुकै स्रोत सार्वजनिक प्रयोगका लागि बन्देज गरेमा प्रमुखले पहिलो पटक गरेको भए सचेत गराउनेछ र पटक पिच्छे गरेमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) बमोजिम अनुमति नलिई कसेले पनि व्यक्तिगत प्रयोजनको लागि बाहेक जलस्रोतको उपयोग गरेमा प्रमुखले त्यस्तो कार्य तुरुन्त रोक्का गर्न आदेश दिन सक्नेछ ।
आदेशको पालना नभएमा प्रमुखले हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) कसेले नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको स्थानमा बाहेक अन्यत्र पार्किङ गरेमा प्रमुखको आदेशमा नगर प्रहरीले पहिलो पटक भए सय रुपैयाँ र पटकै पिच्छे हजार पाँच सय जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र अत्यावश्यक अवस्थामा बाहेक हर्न बजाएमा प्रमुखले पटकै पिच्छे पाँच सय रुपैयाँ जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) कसेले प्रेशर हर्न बजाएको पाइएमा प्रमुखले रु. पाँच सय देखि रु. एक हजारसम्म जरिवाना गरी प्रेशर हर्न जफत एव नष्ट गर्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको गतिभन्दा बढी गतिमा सवारी साधन चलाएमा प्रमुखले पटकै पिच्छे रु. रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) क्षेत्रभित्र जथाभावी सार्वजनिक स्थलमा पशुपन्छी छोडेमा प्रमुखले पहिलो पटक भए रु. रुपैयाँसम्म पटकै पिच्छे रु. हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) ( ) कसेले सार्वजनिक स्थलमा धुमपान गरेको प्रमुखले पहिलो पाँच सय रुपैयाँ र दोस्रो देखि पटकै पिच्छे एक रुपैयाँ जरिवाना गर्ने आदेश दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र तोकिएको स्थल र समयभन्दा बाहेक मदिराजन्य सामग्रीको बिक्री वितरण तथा प्रयोग गरेव प्रमुखले तत्काल त्यस्तो कार्य रोक्न आदेश दिन सक्नेछ । त्यस्तो आदेशको उल्लंघन गरेमा प्रमुखले पहिलो पटक भए रु. ५ हजारसम्म र पटक पटक गरेमा पटकै पिच्छे रु. २५ हजारसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ । साथै त्यस्तो मदिरा बिक्री वितरण गर्ने, प्रयोग गर्ने व्यक्ति, व्यवसायी, संस्थाको कारोबार बन्द गर्ने आदेश समेत दिन सक्नेछ ।

( ) ( ) नगरपालिकाले तोकेको मापदण्ड प्रतिकूल विज्ञापनजन्य सामग्री राखेको पाइएमा प्रमुखले हटाउन आदेश दिनेछ । यसरी दिइएको आदेश अटेर गरेको पाइएमा त्यस्तो विज्ञापनजन्य सामग्री हटाउन लगाइ हटाउन नरोकेको खर्च साथै बढीमा : रुपैयाँसम्म जरिवाना गर्न सक्नेछ ।

( ) यस ऐन बमोजिम कारवाही गर्दा पनि अटेर गरी बस्ने व्यक्ति, संस्था वा निकायलाई प्रमुखले नगरपालिकाबाट उपलब्ध गराउने सेवा सुविधा रोक्का गर्न सक्नेछ ।

( ) यो ऐन बमोजिम सजाय गर्दा मनासिब माफिकको सुनवाईको मौका दिइनेछ ।

४२. पुनरावेदन गर्न सक्ने : ( ) बमोजिमको सजाय उपर चित्त नबुझेमा सम्बन्धित व्यक्ति, संस्था वा निकायले कार्यपालिका समक्ष पुनरावेदन गर्न सक्नेछ । कार्यपालिकाको निर्णय अन्तिम हुनेछ ।

परिच्छेद १२

विविध

४३. क्रसर उद्योग सम्बन्धी व्यवस्था : क्रसर उद्योगको दर्ता, नियमन तथा कारवाही सम्बन्धी व्यवस्था प्रचलित संघीय तथा प्रदेश कानून र तोकिए बमोजिम हुनेछ ।
४४. पुरस्कार सम्बन्धी व्यवस्था: तोकिएको समयवाधिभन्दा पहिले निर्माण सम्पन्न गर्ने उपभोक्ता समिति वा निर्माण व्यवसायीलाई नगरपालिकाले पुरस्कार वा सम्मान प्रदान गर्न सक्नेछ ।
४५. अन्तर स्थानीय समन्वय : नगरपालिका र अन्य स्थानीय तह जोडिने वा सरोकार राख्ने पूर्वाधार निर्माण तथा मर्मत कार्यका लागि नगर कार्यपालिकाबाट निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ ।
४६. नगरपालिकाले आफ्नो सवारी साधन र निर्माण सामग्री प्रयोग गर्न सक्ने: नगरपालिका क्षेत्रभित्र रहेका सडकहरुको निर्माण, मर्मत सम्भार, विस्तार र स्तरोन्नति तथा खोल्सा- खोल्सी, कुलोको संरक्षणका लागि नगरपालिकाले कार्ययोजना बनाइ कार्यान्वयन गर्नु पर्नेछ । नगरपालिकाले आफ्नो निर्माण सामग्री र सवारी साधन प्रयोग गरी कुनै सार्वजनिक निर्माण वा मर्मत गर्न सक्नेछ । यसरी निर्माण वा मर्मत सम्भार गर्दा मापदण्ड बनाइ गर्नुपर्नेछ ।
४७. सडक तथा बाटो सम्बन्धी विशेष व्यवस्था: परम्परागत रूपमा प्रयोग हुँदै आएका चलनचल्तीम रहेका तर नापी नक्शामा उल्लेख नभएका बाटो तथा रेटाहरुलाई औचित्यताका आधारमा नगरपालिकाले कायम गराउन सक्नेछ ।
४८. अधिकार प्रत्यायोजन : य , गल्ली वा कुलोका सम्बन्धमा कार्यपालिकाले निर्णय गरी क्षेत्राधिकार तथा फासल तोक्न सक्नेछ ।
४९. प्रचलित कानूनबमोजिम हुने : यस ऐनमा लेखिएको विषयमा यसै ऐन बमोजिम र अन्य विषयमा प्रचलित व
५०. नियम बनाउन सक्ने : यस ऐनको उद्देश्य कार्यान्वयन गर्न कार्यपालिकाले आवश्यक नियम, निर्देशिका वा कार्यविधि बनाउन सक्नेछ ।
५१. बचाऊ: ( ) यस ऐनको उद्देश्य तथा विषय क्षेत्रमा प्रचलित नेपाल कानूनबमोजिम भएका कार्यहरू यसै ऐन बमोजिम भएको मानिनेछ ।

( ) नगरपालिका क्षेत्रभित्र बस्ती विकास, शहरी योजना तथा भवन निर्माण सम्बन्धी कार्यपालिकाबाट छुट्टै मापदण्ड नबनेसम्मका लागि साविकमा नगरपालिकाबाट लागु मापदण्ड यो ऐनसँग नबाझिएको हदसम्म यसै ऐन बमोजिम निर्माण भएको मानिनेछ ।

सडकको क्षेत्र अधिकार सम्बन्धी व्यवस्था
(दफा ३ को उपदफा (१) र दफा ४ को उपदफा (१) र दफा ९ को
उपदफा (३) सँग सम्बन्धित)

नगरस्तरीय सडक

क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम विन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	ओखलढुंगा जन्तरढाप- पताले बेलिडाँडा-साल्मे-गार्मा-सल्लेरी-फाप्पु-चिवाङ-फेरा-रिडमु-टाक्सिन्दु-नुनथला सडक	नगरस्तर	८, ११, ७, ६, ५, ४, २, १	१०/१० मीटर	२ मी.
२	सल्लेरी-तामाखनी सडक	नगरस्तर	५, ३,	७/७ मीटर	२ मी.
३	जोरबौद्ध- गार्मा-नेले सडक	नगरस्तर	६, ७	६/६ मीटर	२ मी.
४	तिडला रमिते-बोप्सा सडक	नगरस्तर	११	६/६ मीटर	२ मी.
५	जन्तरढाप-सिगान-च्याङवा-खाम्दीङ-डाँडाखर्क-घुन्सा-भित्ताखर्क-खोरीया-च्याल्सा हाईड्रोपावर सडक	नगरस्तर	१०, ९, ८, ७, ६	६/६ मीटर	२ मी.

वडास्तरीय सडकहरू

वडा नं. १					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम विन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
	छुल्यामु - हेवा सडक	वडास्तर	१	४ / ४ मी.	२ मी.
१	फुलेली- छागा सडक	वडास्तर	१	४ / ४ मी.	२ मी.
२	नुनथला- डेकु सडक	वडास्तर	१	४ / ४ मी.	२ मी.
३	फुलेली सामदेल बाट छागा	वडास्तर	१	४ / ४ मी.	२ मी.
४	नुनथला देल्खा वाडाचौर	वडास्तर	१	४ / ४ मी.	२ मी.
वडा नं. २					

क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	बेनि-नाजिड- जुनबेसी-मपुड- थुतुड छोलिड- टकरम-फुडमोचे सडक	टोल / धार्मीक सडक	२	५ / ५ मी.	२ मी.
२	नाजिड-सालाबेशी- तुम्भुक -टाक्टर सडक	टोल सडक	२	४ / ४ मी.	२ मी.
३	ईदिड-च्याताड सडक	टोल सडक	२	४ / ४ मी.	२ मी.
४	बेनि- फेरा सडक	टोल सडक	२	४ / ४ मी.	२ मी.
५	थाल्हो / तेमुचे - बेनी सडक	टोल सडक	२	४ / ४ मी.	२ मी.
वडा नं. ३					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	कोलिड फलाम खानी - गोन्पो देक्षेन गुम्वा सडक	टोल / धार्मीक सडक	३	४/४ मी.	२ मी.
२	लोदिड मनिदिडमा सोक्पा सडक	टोल / धार्मीक सडक	३	४/४ मी.	२ मी.
३	तामाखानी माठुड सडक	टोल / धार्मीक सडक	३	४/४ मी.	२ मी.
वडा नं. ४					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	फाप्लु-रातनागे सडक	पर्यटन सडक	४	८/८ मी.	२ मी.
२	फाप्लु- बोल्दो पुल सडक	टोल सडक	४	५ / ५ मी.	२ मी.
३	फाप्लु -रोक्दिड- बेनी सडक	नगरस्तर	४, २	५/ ५ मी.	२ मी.
४	फाप्लु-वागवानी- रोक्दिड सडक	टोल सडक	४	४/४ मी.	२ मी.
५	गरिखासा- बागम सडक	टोल/वडा सडक	४,५	४/४ मी.	२ मी.

६	लुरा बोल्दोक सडक	टोल/वडा सडक	४,५	५ / ५ मी.	२ मी.
७	फाप्पु टावर अस्पताल सडक	टोल/वडा सडक	४	५ / ५ मी.	२ मी.
८	छिनाम्पु बस्ति सडक	टोल/वडा सडक	४	४/४ मी.	२ मी.
९	छिनाम्पु सुर्के सडक	टोल/वडा सडक	४	४/४ मी.	२ मी.
वडा नं. ५					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम विन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	हुलाक कार्यालय - आवाडाँडा-सल्लेरी-नयावजार-दोर्पु सडक	वडा सडक	५,६	३/३ मी.	२ मी.
२	सल्लेरी सेर्गा-सेलगुडी सडक	नगरस्तर	५	६ / ६ मी.	२ मी.
३	सल्लेरी सेर्गाखोप-जिल्ला अदालत-जिमीराई-क्यामपस-थातेड-च्याल्सा-पर्वतीय प्रतिष्ठान-आले-नेले सडक	वडा /पर्यटन सडक	५, ६	४/ ४ मी.	२.मी.
४	शेर्पा गुम्वा-कारागार-सडक	टोल सडक	५	४ / ४ मी.	२.मी.
५	आवाडाँडा-शिवमन्दिर-कारागार-च्याल्सा विद्युत् कम्पनी-जजउमावि जिल्ला कृषि विकास कार्यालय सडक	टोल/वडा सडक	५, ६	४ / ४ मी.	२.मी.
६	हुलाकदेखि जि.स.स.को गेटसम्मको सडक	टोल सडक	५	४ / ४ मी.	२.मी.
७	जि.स.स.को गेट (तीनकुने) देखि नगरपालिकाको कार्यालय सडक	टोल सडक	५	३ / ३ मी.	२.मी.
८	आवा डाँडा देखि हिमालचुली सहकारीसम्मको सडक	टोल सडक	५	४ / ४ मी.	२.मी.
वडा नं. ६					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम विन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (	फासल

				केन्द्र रेखावाट)	
१	छुल्यामु - दोर्पु सडक	टोल सडक	६	४ / ४ मी.	२.मी.
२	खुम्बुले मार्ग सडक	टोल सडक	६	३ / ३ मी.	२.मी.
३	दोर्पु-धुलिखेल-थातेड च्याल्सा सेलिगुडी डाँडा सडक	वडा /पर्यटन सडक	६	४ / ४ मी.	२.मी.
४	योडस्टार - जिल्ला कृषि कार्याल सडक	टोल सडक	६	३ / ३ मी.	२.मी.
५	दोर्पु- लुम्जे - गार्मा - पर्वतीय प्रतिष्ठान सडक	वडा सडक	६,७	३ / ३ मी.	२.मी.

वडा नं. ७

क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरु	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखावाट)	फासल
१	साल्मे-पर्वतीय प्रतिष्ठान सडक	टोल सडक	७	४ / ४ मी.	२.मी.
२	च्याल्सा-मिन्दुपाके गुम्बा-पर्वतीय प्रतिष्ठान -घुन्सा- माथिल्लो सेकारसिड- भित्तेखोला सडक	टोल / वडा सडक	७	४ / ४ मी.	२.मी.
३	माथिल्लो सोलु सडक	टोल सडक	६, ७	४ / ४ मी.	२.मी.
४	सल्लेरी -च्याल्सा- मिन्दुपाके घुन्सा सडक	टोल सडक	५, ७	४ / ४ मी.	
५	नेमार-भित्ताखर्क सडक	टोल सडक	७	४ / ४ मी.	

वडा नं. ८

क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरु	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखावाट)	फासल
१	शिशु खोला वडा कार्यालय सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
२	शिकारी डाँडा- आडपाड- शिशुखोला- सोलनाशा सडक	टोल / वडा सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
३	वडा कार्यालय - बागखोर सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
४	शिशु खोला-	टोल	८	४ / ४	२.मी.

	चटयाड मेराडदीड- भित्ता खर्क सडक	सडक		मी.	
५	बागखोर-च्याडसर- माटे- तल्लो च्याडसर सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
६	जन्तरढाप बागम केरुड सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
७	गुम्बा टोल-खपाडगे टोल -माटे- आडपाड- कैलेश्वारी- वढारे खोला सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
८	दलाले माने- लाखोप भिरकुना- बागखोर गोली सडक	टोल सडक	८	४ / ४ मी.	२.मी.
वडा नं. ९					
क्र.सं.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	छेवर -खामदिड सडक	टोल सडक	९	४ / ४ मी.	२.मी.
२	छेवार गुम्बा-टोल पोखरी- चौर सडक	टोल सडक	९	४ / ४ मी.	२.मी.
वडा नं. १०					
सि.न.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	सिगाने -भाप्रे गुम्बा सडक	टोल सडक	१०	४ / ४ मी.	२.मी.
२	खामदीड-भाप्रे गुम्बा सडक	टोल सडक	१०	४ / ४ मी.	२.मी.
३	भाप्रे-ढिकुरे सडक	टोल सडक	१०	४ / ४ मी.	२.मी.
४	वडा कार्यालय- जुके-दिम्मुल सडक	टोल सडक	१०	४ / ४ मी.	२.मी.
वडा नं. ११					
सि.न.	सडकको शुरु र अन्तिम बिन्दु	सडकको वर्गीकरण	सम्बन्धित वडाहरू	सडकको अधिकार क्षेत्र (केन्द्र रेखाबाट)	फासल
१	तिडला - घुन्सा सडक सडक	वडा सडक	११	४ / ४ मी.	२.मी.
२	भ्यागुते सिम बुस्तीड घुन्सा	वडा सडक	११	४ / ४ मी.	२.मी.

	बासकुरा बोक्सा सडक				
३	तागदीड हुगु सारे सडक	वडा सडक	११	४ / ४ मी.	२.मी.
४	शिव मन्दिर तिन्नासा तागादीड सडक	वडा सडक	११	४ / ४ मी.	२.मी.
५	बेलिडाडा शेर्पा मुडे बनभाडे सडक	वडा सडक	११	४ / ४ मी.	२.मी.